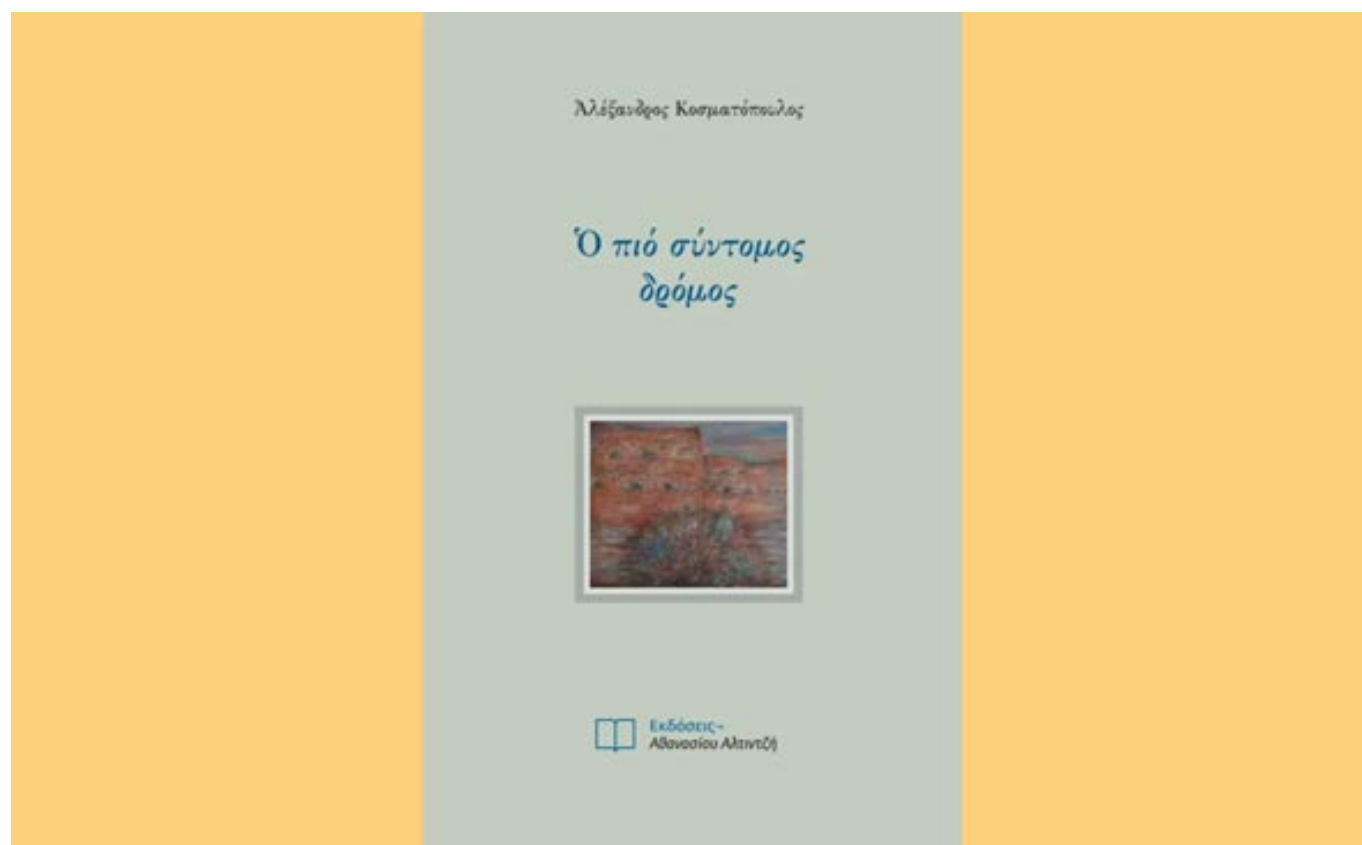

Αναστάσιος Πολυχρονιάδης

Το βιβλίο αυτό, «Ο πιο σύντομος δρόμος» στη δεύτερη έκδοσή του, ξεπέρασε τη φθορά του χρόνου, όχι διά του νοός, αλλά διά του Ησυχασμού, Πρύτανης του οποίου είναι ο συμπολιούχος της Θεσσαλονίκης, άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς.

Ο πιο σύντομος δρόμος, το αναγνωστικό, θα λέγαμε, της Θεσσαλονίκης, σηματοδοτεί τούτη την πορεία □ «την παραίτηση από κάθε μορφής εξουσία», όπως τονίζει χαρακτηριστικά ο Κοσματόπουλος, σχετικά με τη διαφορά του πνεύματος μεταξύ Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

«Στη Θεσσαλονίκη», γράφει, «δεν υφίσταται ο ορίζοντας της εξουσίας και της πολιτικής όπως στην Αθήνα, όπου πιστεύουν ότι πρέπει να υπηρετούν τα γεγονότα που παράγουν ή νομίζουν πως παράγουν και διαμορφώνουν. Εδώ, συνεχίζει, «υπάρχει η παράδοση του Ησυχασμού, ανεξάρτητα κατά πόσο ή κάτω από ποιες μορφές επιβιώνει στις μέρες μας. Και ησυχασμός σημαίνει παραίτηση από κάθε μορφής εξουσία. Δεν υπάρχει πεδίο για να δικαιώνεται η δράση και ο άνθρωπος της θείας ανησυχίας [...] δεν μπορεί παρά να στραφεί προς άλλη κατεύθυνση, να ανοιχτεί προς άλλον κόσμο, εξιχνιάζοντας, κατά το δυνατόν, και αναζητώντας την παρουσία του Πνεύματος. Και όπως λέγει ο Έλιοτ: Το μέλλον είναι στα χέρια του Θεού και όχι στα χέρια των πολιτικών που κάνουν καλό ή κακό με σχέδια και προβλέψεις (σσ. 70-71).

Ακριβώς, αυτό το απόσπασμα σκεφθήκαμε και αποστείλαμε σε site μεγάλης αναγνωσιμότητας, αλλά, όπως λέγει η λαϊκή έκφραση, «φάγαμε πόρτα». Την ίδια αντιμετώπιση είχαμε και από σελίδα του facebook με θέματα που αφορούν αποκλειστικά τη Θεσσαλονίκη.

Ευτυχώς, βρέθηκαν ένα site και ένα blog που το ανάρτησαν, Ξέρετε, από αυτά που το «σύστημα» βαπτίζει ως συνωμοσιολογικά, προκειμένου να τελειώνει με κάθετι που στέκεται ως πρόσκομμα στη Νιτσεϊκού τύπου θέλησή του για δύναμη και απόλυτη κυριαρχία.

Εδώ, θυμόμαστε, και ένα ακόμη βιβλίο του Αλέξανδρου, τον Αγρό του Αίματος, που ακούσαμε άναυδοι ότι πολτοποιήθηκε!

Αλλά, τί λέμε; Για ποιο πράγμα εκπλησσόμαστε; Για το, κατά κόσμον, αυτονόητο; Αντέχει το «σύστημα» την αλήθεια; Για να τελειώνει με αυτή, τη στέλνει απευθείας στον κάλαθο!

Γι' αυτό η εν γένει στάση του Αλέξανδρου απαιτεί αίμα. Δώσε αίμα για να λάβεις Πνεύμα.

Μπορεί ο δρόμος που επέλεξε να είναι σύντομος ή μάλλον ο πιο σύντομος, αλλά είναι ο δύσκολος, αφού απαιτεί σταύρωση ως προς τις επιθυμίες της δόξας και της προβολής. Είναι ο αθόρυβος δρόμος. Εκείνος που μας διδάσκει η εκκλησία της Υπαπαντής του Χριστού στην Εγνατία οδό της Θεσσαλονίκης, όπως περιγράφεται στον πιο σύντομο δρόμο. Ιδού τι γράφει ο Αλέξανδρος για τον εν λόγω ναό: «Αντίκρυ η Υπαπαντή. Τα χοντρά ντουβάρια της αφήνουν έξω [...] τους θορύβους του δρόμου. Ακριβώς δίπλα στην εκκλησία, στη συμβολή των οδών Εγνατία και Τέλλου Αγαπηνού του Μακεδονομάχου Τέλλου Άγρα, τον οποίον βασάνισαν και εν συνεχεία κρέμασαν, μαζί με το πρωτοπαλλήκαρό του Αντώνη Μίγγα, όταν υποφέροντας από πυρετούς στη λίμνη των Γιαννιτσών, πήγε άοπλος να υπογράψει ανακωχή με τους Βουλγάρους, προκειμένου να στραφούν κατά των Τούρκων, υπάρχει επιγραφή ότι σ' εκείνο το μέρος ετελεύτησε ριφθείς στην πυρά, ο εκ Γρανίτσης των Αγράφων νεομάρτυς Μιχαήλ ο Μαυρουδής».

«Είχε έρθει παντρεμένος στη Θεσσαλονίκη να βρει δουλειά», συνεχίζει ο Κοσματοπούλος και τονίζει, «ζούσε πουλώντας ψωμί από το εργαστήριό του». Ακολούθως, ο θεσσαλονικιός δημιουργός λέει για τον άγιο: «Ο συγγράφας τον βίο του Θεοφάνης ο Θεσσαλονίκης αναφέρει ότι τον είδαν να περιμένει πασίχαρος στη φυλακή τον θάνατο, χωρίς κανένα φόβο ή ταραχή, έχοντας αλλαγμένη την όψη από θεία χαρά. Ο έπαρχος διέταξε να αλειφθεί πρώτα με θειάφι, και αφού τον άλειψαν έβαλαν από κάτω πυρ, κι ευθύς όλος άναψε σαν λαμπάδα. Έτσι έμεινε καίόμενος πολλήν ώρα υμνώντας σιγαλά τον Θεό».

Ο Κοσματοπούλος, λοιπόν, θαυμάζει τους Νεομάρτυρες, που μαρτύρησαν θεληματικά «αψηφώντας», όπως τονίζει, «μαρτύρια και βασάνους» (σσ. 26-27).

Γι' αυτό, υπογραμμίζει, «Είναι κρίμα να αγνοούνται και να περιφρονούνται οι

νεομάρτυρες, που όρθωσαν το ανάστημά τους μέσα στη μαύρη σκλαβιά». Παραθέτει, μάλιστα, ωραιότατο απόσπασμα από το προοίμιο του Νέου Μαρτυρολογίου του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτη: «Κατά αλήθειαν», γράφει ο άγιος, «τούτο είναι ένα θαύμα παρόμοιον ωσάν να βλέπη τινά μέσα εις την καρδίαν του χειμώνα εαρινά άνθη και τριαντάφυλλα μέσα εις την βαθυτάτην νύκτα, ημέραν και ήλιον μέσα εις το ψηλαφητόν σκότος, φώτα λαμπρότατα εν τω καιρώ της αιχμαλωσίας, να βλέπη ελευθερίαν και εν τω καιρώ της τωρινής ασθενείας, υπερφυσικήν δύναμιν» (σ. 28).

Μέσα, λοιπόν, από το βιβλίο του Κοσματοπούλου, γεννιέται η αγάπη για τους Νεομάρτυρες της Θεσσαλονίκης. Όπως:

Τον Μακάριο που μαρτύρησε το 1527.

Τον Μιχαήλ Μαυρουδή το 1544.

Τον Κύριλλο, γέννημα-θρέμμα της Θεσσαλονίκης, που τον έκαψαν στον Ιππόδρομο, κοντά στο ναό του Αγίου Κωνσταντίνου το 1566.

Την Κυράννα από την Αβυσσώκα, τη σημερινή Όσσα, που μαρτύρησε στη Θεσσαλονίκη το 1751.

Τον Ιωάννη από τη Μονεμβασιά το 1773.

Τον Αθανάσιο από την Κουλακιά το 1774.

Τον Χριστόδουλο από τη Βάλτα το 1777.

Τον Αλέξανδρο τον δερβίση, από τη Σμύρνη, το 1794.

Τον Αναστάσιο ή Σπάσιο, γεννημένο στη Στρούμπτζα, που μαρτύρησε στη Θεσσαλονίκη το 1794.

Τον Ιωάννη ή Νάννο, που μαρτύρησε στη Σμύρνη το 1802.

Τον Αργυρό από την Επανωμή, που μαρτύρησε στη Θεσσαλονίκη το 1806.

Τον Ακάκιο από το Νεοχώρι, που μαρτύρησε στην Πόλη το 1815 (σ. 30).

Με τα ίδια βιώματα, άλλωστε, εισέρχεται ο Κοσματοπούλος και στην εκκλησία του Αγίου Μηνά, στην καρδιά του εμπορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης, αισθανόμενος ότι δεν ξέρει αν βρίσκεται στη γη ή ξαφνικά έφυγε για κάποιον «άλλον τόπο, ο οποίος προσδιορίζεται από την παρουσία του αγίου τη μυστική» (σ. 159).

Το ίδιο δηλώνει, μνημονεύοντας, το θαύμα, που αναφέρει η αφιερωματική επιγραφή, κάτω από την εικόνα του αγίου Νεκταρίου, στην εκκλησία του αγίου Αθανασίου, στην Εγνατία οδό: «Τω Αγίω όστις έσωσε την νύμφην μου εκ βεβαίου θανάτου και ηδυνήθη να κρατήση την κεφαλήν της ορθίαν ως και πρότερον» (σ. 160).

Όσο για τα κατά καιρούς φληναφήματα που ακούγονται περί της Θεσσαλονίκης, ως πόλης συντηρητικής, αρκεί κανείς να βρει τον πιο σύντομο δρόμο προς αυτήν, προκειμένου να καταλάβει πόσο έωλα, συνθηματικά, μιντιακά και κατασκευασμένα είναι όλα αυτά.

Άλλωστε και μόνο ο λόγος του Σεφέρη το 1964 στη Φιλοσοφική Σχολή ΑΠΘ, ότι η Θεσσαλονίκη βρίσκεται «στους πρόποδες του Αγίου Όρους», αρκεί για να τα γκρεμίσει πάραυτα (Γ. Σεφέρης, Δοκιμές, τμ. Β, σ. 176). Αλλά, το σύστημα, που κατασκευάζει μόνο πλατιές λεωφόρους, απορρίπτοντας τον πιο σύντομο δρόμο του

Κοσματοπούλου, διαβάζει το όνομα του Σεφέρη κατά το δοκούν, άλλοτε ως Σεφέρη και άλλοτε ως Συμφέρη...

Συνεπώς, πώς να καταλάβει και τον λόγο του θεσσαλονικίου δημιουργού, όταν αναφέρεται στον μεγάλο άγιο των ημερών μας, τον παπα-Τύχωνα, τον Ρώσο;

Εκείνος, όπως γράφει, «είχε χρόνια να βγει από το Άγιον Όρος» και «κάποτε που είχε πιάσει φωτιά στην Καψάλα, τον ανάγκασαν να πάει μαζί με άλλους ως μάρτυρας στη Θεσσαλονίκη. Όταν γύρισε, τον ρώτησαν οι Πατέρες πώς είδε την πόλη και τον κόσμο μετά από τόσα χρόνια». Για να λάβουν την απάντηση: «Εγώ δεν είδα πολιτεία με ανθρώπους [...] αλλά δάσος με καστανιές, θέλοντας να πει», όπως σημειώνει ο Κοσματοπούλος, «ότι ουσιαστικά δεν είχε απομακρυνθεί απ' το καλύβι του» (σ. 65).

Αυτό τον δρόμο αναζητούσε και ο Κοσματοπούλος, τριγυρνώντας στο Άγιον Όρος από το 1967. Ψάχοντας και «ακούγοντας» χωρίς να ρωτά, «προσμένοντας να σταλάξουν εντός» του «οι θησαυροί του μοναστικού βίου». Έτσι είχε και τη μεγάλη ευλογία να γνωρίσει το 1971 τον άγιο Γέροντα Παΐσιο, όπως υπογραμμίζει (σ. 64-66).

«Με τον π. Παΐσιο», τονίζει, «μιλούσατε ώρες στο κελί του, στον Τίμιο Σταυρό, πριν μετοικήσει στο κελί Παναγούδα έξω απ' τις Καρυές, οπότεν άρχισε να τον επισκέπτεται πολύς κόσμος». «Πρώτη φορά», σημειώνει ο Αλέξανδρος, «άκουγες για τη νοερά προσευχή και για τους Πατέρες της εκκλησίας. Το καλό, σου είπε μια μέρα, θέλει θυσίες. Η προσευχή τότε μόνο ξεπερνά τον εαυτό σου αν βάλεις στην καρδιά σου τον πόνο του άλλου. Η νοερά προσευχή είναι θείος έρωτας» (σσ. 66-67).

Ολόκληρο, λοιπόν, το βιβλίο Ο πιο σύντομος δρόμος, είναι μια πρόσκληση για μετοχή στην «ιερή σύναξη στον Ναό του Πολιούχου», που «βαστάει», όπως γράφει ο Κοσματοπούλος, «τρεις ολονυκτίες, με δοξολογίες και ύμνους κάτω από το φως των λαμπάδων». Εκεί, όπου όλοι «οι λαοί που συνωστίζονται γύρω από τη μητρόπολη της Μακεδονίας έκθαμβοι παρακολουθούν τους άθλους Του, τα θαυμάσια που επιτελούνται» από τον Μυροβλύτη Άγιο (σ. 119).

Ο πιο σύντομος δρόμος, λοιπόν, είναι ένα αντίδωρο. Όποια σελίδα του και αν ανοίξεις η ευωδία του θυμιάματος πλημμυρίζει το είναι σου. Φανερώνοντας το αληθινό νόημα της Θεσσαλονίκης, που γκρεμίζει κάθε είδους εξουσιαστικότητα, και συνοψίζεται στον Παύλειο λόγο, που αντιγράφει και υπογράφει ο Κοσματοπούλος, «Ουκ έχομεν ώδε μένουσαν πόλιν, αλλά την μέλλουσαν επιζητούμεν» (σ. 176).

*Αλέξανδρος Κοσματοπούλος, Ο πιο σύντομος δρόμος, εκδόσεις Αλτιντζής, Θεσσαλονίκη 22022, σ. 182.

[Πηγή](#)